

ВІДГУК

офіційного опонента **Загуменної Віри Вікторівни**, кандидата педагогічних наук, професора Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв на дисертацію **Антонюк Оксани Юріївни «Науково-бібліографічна діяльність Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки ім. В. Отамановського в контексті формування і розвитку інформаційно-комунікаційного простору регіону (1966–2022)»**, подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа

Актуальність теми поданої до захисту дисертації. Бібліотеки, як інформаційні центри, відіграють ключову роль у забезпеченні доступу до знань, інформації та культурної спадщини та сприяють формуванню й розвитку інформаційно-комунікаційного простору як регіону, так і держави загалом. Одночасно, як інститути пам'яті, вони зберігають у власних фондах значні інформаційно-бібліографічні ресурси, які в нинішніх умовах є важливою ресурсною базою для задоволення постійно зростаючих потреб користувачів певного краю. Відповідно, це дає підстави розглянути бібліотеку як важливий елемент регіональної інформаційної інфраструктури.

Актуальність теми дослідження зумовлена ще й чинниками науково-практичного характеру. З поміж них – брак робіт, які висвітлюють проблеми формування та розвитку системи науково-бібліографічних джерел досліджуваного періоду, де б означене питання розглядалось у регіональному аспекті на прикладі Вінницької області.

У цьому контексті дисертація «Науково-бібліографічна діяльність Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки ім. В. Отамановського в контексті формування і розвитку інформаційно-комунікаційного простору регіону (1966–2022)» викликає значний науковий інтерес, видається актуальною, як в теоретичному, так і практичному контексті.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації та їх достовірність.

Наукові положення дисертаційної роботи, висновки, методичні рекомендації сформульовані достатньою мірою, обґрунтовані експериментальними даними й відповідають меті та завданням дослідження. Вірогідність результатів забезпечена адекватністю методів дослідження, достатньою кількістю досліджуваних наукових робіт, коректною статистичною обробкою експериментальних даних, а також позитивним ефектом впровадження результатів роботи в практику.

Теоретична і практична значущість результатів дослідження полягає в тому, що автором вперше з'ясовано стан наукового опрацювання теми, вивчено сукупність документів з питань науково-інформаційної, бібліографічної, інформаційно-комунікаційної діяльності Бібліотеки, визначено внесок вчених в її дослідження; комплексно проаналізовано науково-бібліографічну діяльність Бібліотеки (1966–2022 рр.), що має свою спадкову бібліографічну традицію; введено до наукового обігу новий масив фактичного матеріалу, актуальні історіографічні здобутки; визначено основні історичні етапи науково-бібліографічної діяльності Бібліотеки: 1) 1966–1990 рр.; 2) 1991–2022 рр. з двома періодами: 1991–1999; 2000–2022 рр.; виявлено специфіку, основні види, форми і тенденції науково-бібліографічної діяльності на кожному з етапів; простежено вплив впровадження нових ІКТ на інноваційний розвиток науково-бібліографічної діяльності Бібліотеки; охарактеризовано ЕБД, проаналізовано електронну бібліографію в період впровадження і розвитку інформаційних технологій.

Сформульовані теоретичні положення й наукові результати дисертації можуть бути використані у навчальному процесі для підготовки та викладання дисциплін інформаційно-бібліографічного циклу за спеціальністю 029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа.

Результати дослідження впроваджено в освітній, культурний процес ВОУНБ ім. В. Отамановського (довідка № вих.-237 від 03.06.2024 р.), Вінницького обласного навчально-методичного центру галузі культури, мистецтв та туризму (довідка № 108 від 19.04.2024 р.), Тульчинського фахового коледжу культури (довідка № 212 від 11.06.2024 р.).

Апробація результатів дослідження. Варто зазначити, що результати досліджень, які викладені у дисертації, оприлюднені на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях і семінарах.

Основні результати дослідження викладено в 27 наукових публікаціях, серед яких 3 наукові статті у провідних фахових виданнях, визначених МОН України, 2 статті опубліковані в закордонних наукових журналах (Румунія, Польща), 15 матеріалів міжнародних та всеукраїнських наукових конференцій, 7 матеріалів (хронологічні довідники, бібліографічні видання) додатково висвітлюють результати дослідження. Кількість та обсяг друкованих праць дають автору право публічного захисту дисертації.

Опубліковані наукові праці здобувача, які зараховані за темою дисертації, відповідають вимогам п. 11. «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 р. (№ 167).

Особистий внесок здобувача. Дисертація, опубліковані наукові статті, в яких викладено основні положення та висновки дисертації, що винесені на захист, одержано здобувачкою самостійно, як результат ґрунтовного опрацювання значного масиву матеріалів, документів, електронних ресурсів та узагальнення поглядів фахівців з досліджуваної проблематики.

Оцінка змісту дисертації, її завершення в цілому. Дисертація складається з титульного аркуша, анотації українською та англійською мовами, списку публікацій здобувача за темою дисертації, змісту, вступу, 3 розділів, висновків у кінці розділів та загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації: 297 сторінок, основний текст становить 188 сторінки, список використаних джерел містить 823 позиції та додатки.

Вступ відображає стан наукової проблеми, її значущість, обґрунтування необхідності проведення дослідження, мету, завдання,

об'єкт, предмет і методи дослідження, наукову новизну, практичну значущість результатів та публікації.

У першому розділі **«Історіографія генези, джерельна база та теоретико-методологічні засади дослідження»** здійснено аналіз наукових джерел, який розкриває стан дослідження науково-бібліографічної діяльності Бібліотеки у системі національної бібліографії України, а саме сформовано, систематизовано та охарактеризовано увесь історіографічний дискурс із вивчення, аналізу й систематизації відповідних бібліотекознавчих, бібліографознавчих, історико-краєзнавчих матеріалів, електронних ресурсів, джерел і фактів, бібліографічної продукції Бібліотеки; обґрунтовано теоретико-методологічний апарат дослідження.

У другому розділі **«Становлення та розвиток науково-бібліографічної діяльності 1966–1990 рр. ХХ ст.»** розглянуто два ключові аспекти: організаційні засади та жанрово-видовий склад бібліографічної продукції. У підрозділі «Організаційні засади становлення науково-бібліографічної діяльності. Координація і кооперування бібліографічної діяльності бібліотек Вінниччини – спільний компонент науково-бібліографічної діяльності» висвітлюються основні організаційні принципи, що сприяли становленню науково-бібліографічної діяльності. Особливу увагу приділено координації та кооперуванню бібліографічної роботи між бібліотеками Вінниччини, що дозволило значно покращити якість й доступність бібліографічних ресурсів. Розглянуто приклади успішних співпраць та вплив цих процесів на загальний розвиток бібліографічної діяльності регіону. Другий підрозділ «Науково-бібліографічна діяльність: жанрово-видовий склад бібліографічної продукції» досліджує різноманіття жанрів і видів бібліографічної продукції, що створювалась у цей період. Аналізуються специфічні риси та розвиток різних типів бібліографічних видань, таких як поточні універсальні покажчики, рекомендаційні бібліографічні посібники краєзнавчого змісту, також тематичні бібліографічні посібники з окремих актуальних питань, галузей знань та персональні бібліографічні посібники.

Наголошено, що значну частину зазначених видань становлять пам'ятки, огляди, поради, закладки, тому їх можна віднести до, так званих «малих форм» посібників, які активно використовувалися в усьому комплексі видавничої діяльності бібліотеки. Підкреслюється роль цих видань у задоволенні інформаційних потреб наукової спільноти та широкого загалу, а також їх внесок у науково-дослідну діяльність.

У третьому розділі **«Розвиток науково-бібліографічної діяльності в добу незалежності 1991–2022 рр.»** висвітлено декілька ключових аспектів, що розкривають розвиток цієї діяльності в умовах незалежної України. Спершу проаналізовано характерні особливості формування науково-бібліографічної діяльності в період 1991–1999 років, включаючи адаптацію до нових соціально-економічних умов та зміни в організаційних підходах. Розглянуто науково-бібліографічну діяльність в умовах інформаційно-електронних трансформацій з 2000 по 2022 рр., наголошуючи на розвитку електронних бібліографічних ресурсах, зокрема електронних баз даних та електронної бібліографії, які стали важливими компонентами культурно-інформаційного простору регіону. Підкреслено важливість цифрової компетентності бібліографа як ключової та постійної складової професійної діяльності, що забезпечує ефективне використання сучасних технологій у бібліографічній роботі. У цілому розділ демонструє еволюцію науково-бібліографічної діяльності на прикладі регіональної бібліотеки в Україні в контексті загальнонаціональних і глобальних інформаційних змін.

Висновки відповідають завданням дослідження та змісту основного тексту роботи.

Дисертаційні положення та зауваження до дисертаційної роботи.

Оцінюючи загалом позитивно працю Оксани Юріївни Антонюк, варто висловити деякі зауваження та побажання, врахування яких може бути корисним у подальшій науковій роботі автора.

1. Суттєво збагатили б дисертаційне дослідження результати опитування користувачів бібліотек щодо ефективності використання науково-

бібліографічних джерел, що створюються бібліотеками Вінниччини та їх відповідність інформаційним потребам користувачів регіону.

2. Висловлюючи високу оцінку науковій роботі, вважаємо за доцільне включення до дисертації розділу (підрозділу), присвяченого прогнозуванню майбутніх тенденцій у розвитку науково-бібліографічної діяльності Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки ім. В. Отамановського в контексті формування та розвитку інформаційно-комунікаційного простору регіону. Це дозволило б передбачити можливі виклики та шляхи їх вирішення в майбутньому, а також накреслити плани бібліотеки щодо адаптації до цих змін в умовах цифрового інформаційного суспільства.

3. У дисертаційному дослідженні доцільно було б здійснити порівняльний аналіз діяльності Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки ім. В. Отамановського з іншими аналогічними бібліотеками в Україні та за кордоном. Це дозволило б виявити унікальні особливості та досягнення бібліотеки, а також визначити можливості для запозичення успішних практик.

4. В окремих частинах роботи має місце перевантаження тексту однотипним фактичним матеріалом, а натомість не завжди наводяться підсумкові показники, котрі характеризують стан справ розвитку бібліографічної науки України різних періодів. У ряді випадків не прослідковується динаміка позитивних та негативних змін стосовно аналізованих аспектів проблеми.

Зазначені побажання і зауваження мають рекомендаційний характер і не знижують загального враження від науково-теоретичного рівня проведеного дослідження, його актуальності та практичної значущості.

Висновок про відповідність дисертації вимогам. Дисертаційна робота Оксани Юріївни Антонюк на тему «Науково-бібліографічна діяльність Вінницької обласної універсальної наукової бібліотеки ім. В. Отамановського в контексті формування і розвитку інформаційно-комунікаційного простору регіону (1966–2022)», є самостійною,

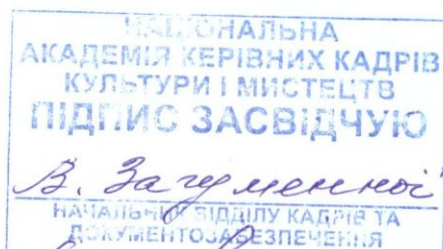
завершеною науково-дослідною роботою, яка за актуальністю, науковою новизною, практичним значенням, обсягом проведених досліджень відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 р., а її автор заслуговує присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 029 – Інформаційна, бібліотечна та архівна справа.

Офіційний опонент,

кандидат педагогічних наук, професор,
професор Національної академії
керівних кадрів культури і мистецтв,
заслужений працівник культури України

Віра Загуменна

А. Савва